

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Infoblad

Veiligheid en gezondheid bij bouw- en sloopwerkzaamheden

*Voor opdrachtgevers en hoofdaannemers, veiligheidscoördinatoren
en gemeenten bij een bouw- of sloopactiviteit*

februari 2022

Inhoudsopgave

Aanleiding: veiligheid moet beter geborgd worden	4
1. Voor wie is dit infoblad	5
2. Procedure veiligheid directe omgeving bouw- en sloopactiviteiten	6
3. Relatie veiligheidscoördinator en de V&G-coördinator	8
4. Veiligheidscoördinator versus kwaliteitsborger	9
Bijlage 1 Risicomatrix	10
Bijlage 2 Schema V&G-coördinator versus veiligheidscoördinator	15
Bijlage 3 Schema kwaliteitsborger versus veiligheidscoördinator	16

Aanleiding: veiligheid moet beter geborgd worden

Veiligheid directe omgeving bouw- en sloopwerkzaamheden

Uit meerdere incidenten in het verleden, waaronder het hijsongeval in Alphen aan de Rijn, is gebleken dat de veiligheid voor een ieder bij bouw- en sloopwerkzaamheden onvoldoende geborgd is.¹ De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (hierna: minister van BZK) heeft naar aanleiding van de aanbeveling van de OvV ten aanzien van het hijsongeval in Alphen aan de Rijn aan de Tweede Kamer toegezegd een coördinator omgevingsveiligheid in bouwregelgeving op te nemen en dit te doen in lijn met de veiligheid en gezondheidscoördinator uit het Arbeidsomstandighedenbesluit.²

Aan de aanbeveling van de OvV is gevolg gegeven door in het Besluit bouwwerken leefomgeving (hierna: Bbl) bepalingen op te nemen die erop gericht zijn de veiligheid bij bouw- en sloopwerkzaamheden beter te borgen, de rollen en de daarbij behorende verantwoordelijkheid van partijen te verduidelijken en daarmee te voorkomen dat incidenten zich (opnieuw) voordoen.

Veiligheid op en in de directe omgeving van de bouwplaats

Voor de arbeidsveiligheid van werknemers op de bouwplaats is er in het Arbeidsomstandighedenbesluit al een veiligheid- en gezondheidscoördinator (hierna: V&G-coördinator) voor de ontwerpfase en de uitvoeringsfase geregeld, die de taak hebben zorg te dragen voor de veiligheid en gezondheid van werkenden op de bouwplaats.

Op grond van het Bbl is nu (voor de uitvoeringsfase) ook een coördinator nodig, namelijk de veiligheidscoördinator directe omgeving (hierna: veiligheidscoördinator).³ Hij draagt zorg voor de veiligheid en gezondheid in de directe omgeving van de bouw- en sloopwerkzaamheden. De verwachting is dat de rol van deze veiligheidscoördinator door dezelfde functionaris wordt ingevuld, die ook de rol van de V&G-coördinator (uitvoeringsfase) invult. Zie hoofdstuk 4 voor de relatie tussen beide coördinatoren.

| 4 |

Bouwveiligheid

Het gaat dan om de constructieve veiligheid, brandveiligheid en gebruiksveiligheid van het bouwwerk voor de (toekomstige) gebruikers. Dit is geregeld in de hoofdstukken 4 en 5 van het Bbl. Op grond van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen controleert een kwaliteitsborger tijdens de bouw en of het gerealiseerde bouwwerk voldoet aan deze aspecten. De bouwveiligheid van het bouwwerk zelf valt buiten het bereik van dit infoblad. In hoofdstuk 5 is wel rol van veiligheidscoördinator naast die van de kwaliteitsborger gelegd.

In de volgende hoofdstukken:

1. Voor wie is dit infoblad
2. Procedure veiligheid directe omgeving bouw- en sloopactiviteiten
3. Relatie veiligheidscoördinator en de V&G-coördinator
4. Veiligheidscoördinator versus kwaliteitsborger

Bijlage:

1. Risicomatrix
2. Schema overeenkomsten en verschillen V&G-coördinator en veiligheidscoördinator
3. Schema veiligheidscoördinator versus kwaliteitsborger

¹ <https://www.onderzoeksraad.nl/nl/page/4008/hijsongeval>.

² Kamerstukken II 2017/18, 28325, nr. 177.

³ Deze wijziging treedt gelijk met de Omgevingswet in werking, naar verwachting 1 oktober 2022 of 1 januari 2023.

1. Voor wie is dit infoblad

Dit infoblad is voor opdrachtgevers en hoofdaannemers, veiligheidscoördinatoren en gemeenten bij een bouw- of sloopactiviteit. Daarnaast is dit infoblad voor ontwerpende en adviserende partijen die opdrachtgevers of hoofdaannemers bijstaan.

Opdrachtgevers en hoofdaannemers zijn normadressaat in de zin van artikel 7.3 Bbl. Dit betekent dat zij beiden kunnen worden aangesproken op de volgende punten:

- Zij moeten bij een vergunningaanvraag of melding voor een bouw- of sloopactiviteit een risicomatrix aanleveren waaruit duidelijk wordt welke risico's voor de veiligheid in de omgeving onderkend zijn. Hiervoor dienen in ieder geval de eerste 5 vragen van risicomatrix te worden ingevuld. Als een van deze vragen met ja wordt beantwoord dienen ook de vragen uit de uitgebreide matrix te worden ingevuld. Zie voor de risicomatrix bijlage 1.⁴
- Als in de uitgebreide matrix een puntenaantal van 12 of meer wordt behaald moeten zij een veiligheidscoördinator aanstellen, en tevens een bouw- of sloopveiligheidsplan opstellen.⁵
- Daarnaast is het aan te raden dat zij het concept veiligheidsplan en de risicomatrix (tijdig) voorafgaand aan de indiening in een vooroverleg met het bevoegd gezag (gemeente) bespreken, als de (uitgebreide) risicomatrix een score van 12 of meer punten komt en/of als voor één van de aspecten het risico op zeer hoog wordt ingeschat (4 punten).
- Zij moeten aan de eisen van de vergunning of melding voldoen, en de maatregelen uit het veiligheidsplan naleven als uit de risicomatrix volgt dat een veiligheidsplan en veiligheidscoördinator nodig zijn.
- Zij moeten een veiligheidscoördinator aanstellen en maatregelen treffen dat de veiligheidscoördinator zijn taak naar behoren kan uitvoeren. In de praktijk is het de hoofdaannemer die de veiligheidscoördinator aanstelt en hiervoor zorg draagt.
- Als de veiligheid in geding is kunnen zij allebei hierop worden aangesproken.

Voor veiligheidscoördinatoren directe omgeving geldt:

- Voor de uitvoeringfase van de bouw is een veiligheidscoördinator vereist als de risicomatrix dit aangeeft.
- Meestal vervult een van de medewerkers van de hoofdaannemer de rol van veiligheidscoördinator.
- De veiligheidscoördinator coördineert de maatregelen die bij de bouw- of sloopwerkzaamheden worden getroffen ter uitvoering van de artikelen 7.15 tot en met 7.19 van het Bbl, voor zover het maatregelen betreft om de veiligheid te waarborgen en de gezondheid te beschermen in de directe omgeving van het bouw- of sloopterrein en houdt toezicht tijdens de bouw.
- Hij geeft voorlichting aan degenen die de bouw- of sloopwerkzaamheden verrichten en ziet toe op de in artikel 7.5b van het Bbl genoemde maatregelen, waaronder het actueel houden van het veiligheidsplan.
- De rol van veiligheidscoördinator kan gecombineerd worden met die van de V&G-coördinator, zie hoofdstuk 3.
- De veiligheidscoördinator doet zijn werkzaamheden uit naam van degene die hem heeft aangesteld. Dit kan de opdrachtgever zijn doch dit is meestal de hoofdaannemer.⁶

Rol van de gemeenten bij bouw- en sloopactiviteiten:

- Voorafgaand aan de vergunningaanvraag of melding voor een bouw- of sloopactiviteit is vooroverleg tussen de vergunningaanvrager/initiatiefnemer van de melding mogelijk om de risico's voor de veiligheid en gezondheid te bespreken, zie hoofdstuk 2.
- Bij de vergunningaanvraag of melding voor een bouw- of sloopactiviteit zit de risicomatrix die de gemeente beoordeelt. Zij kan naar aanleiding hiervan een vergunningvoorschrift of maatwerkvoorschrift stellen, zie hoofdstuk 2.
- Tijdens de bouw- of sloopactiviteit waarvoor een vergunning is verleend of een melding is gedaan kan de gemeente zo nodig vergunningvoorschrift of maatwerkvoorschrift stellen. Dit is ook mogelijk bij vergunningvrije of niet meldplichtige bouw- of sloopactiviteiten.
- Toezicht op de naleving en zorg voor de handhaving tijdens de bouw- en de sloopactiviteit.⁷

4 Dit is de bijlage zoals opgenomen in bijlage XVIIIa bij artikel 5.54 van de Omgevingsregeling.

5 Artikel 7.5a, tweede lid, van het Bbl.

6 In dit infoblad worden daarom niet steeds beide partijen genoemd.

7 Samenwerking met de inspectie SZW is zinvol, bijv. in geval dat de hijswerkzaamheden riskant zijn voor zowel de bouwplaats als daarbuiten. Het is niet nodig dat beide instanties gaan kijken of die hijswerkzaamheden wel veilig gebeuren.

2. Procedure veiligheid directe omgeving bouw- en sloopactiviteiten

Vooroverleg met gemeente

Het vooroverleg gaat vooraf aan de vergunning of melding van de bouw- en sloopactiviteit. Het vooroverleg is niet wettelijk geregeld. Als er mogelijk veiligheidsrisico's zijn is het raadzaam dat de vergunningaanvrager/initiatiefnemer bij meldingen in een vooroverleg het concept veiligheidsplan en de risicomatrix (tijdig) voorafgaand aan de indiening/melding met het bevoegd gezag bespreekt. Dit is het geval als de (uitgebreide) risicomatrix een score van 12 of meer punten geeft en/of voor één van de aspecten het risico op zeer hoog wordt ingeschat (4 punten), zie bijlage risicomatrix. Het bespreken van het concept veiligheidsplan is raadzaam omdat het namelijk de maatregelen die worden getroffen bevat en het plan samen met de risicomatrix onderdeel uitmaakt van de vergunningaanvraag/melding. In het veiligheidsplan worden ook afspraken met de gemeente opgenomen over de te treffen maatregelen op gemeentelijk grondgebied, zoals het afsluiten van gemeentewegen, uitritten, regelen van verkeer en dergelijke. Verder dient in het veiligheidsplan extra aandacht te worden geschonken aan maatregelen die moeten worden getroffen met betrekking tot de veiligheid van derden en het eventueel gebruik van gronden van derden. Hiermee hebben zowel de opdrachtgever als de hoofdaannemer geen contractuele verhouding en is er dus geen mogelijkheid hen te dwingen. Het verdient daarom aanbeveling in het veiligheidsplan vast te leggen, welke afspraken er zijn of moeten worden gemaakt met derden, en deze afspraken schriftelijk vast te leggen.

Aanvraag/melding bij gemeente, als bevoegd gezag

[6]

In het Bbl is geregeld dat bij een vergunningaanvraag of melding voor een bouw- of sloopactiviteit in beginsel een risicomatrix dient te worden aangeleverd bij de gemeente waaruit duidelijk wordt welke risico's voor de veiligheid in de omgeving onderkend zijn.⁸ De risicomatrix treft u aan in bijlage 1 van dit infoblad. Activiteiten waarbij alleen asbest met een geringe hoeveelheid afval (minder dan 10m³) wordt verwijderd, zijn hiervan uitgezonderd.⁹ De risicomatrix bevat vragen gericht op het in kaart brengen van de risico's voor de veiligheid en gezondheid. Wanneer in de uitgebreide risicomatrix een puntenaantal van 12 of meer wordt behaald, moet een veiligheidsplan worden aangeleverd met maatregelen die worden getroffen om de veiligheid te waarborgen en de gezondheid te beschermen in de directe omgeving van de bouw- of sloopwerkzaamheden en moet er tevens een veiligheidscoördinator worden aangesteld.¹⁰ De naam en het adres van de veiligheidscoördinator worden direct bij de bouw- en sloopmelding aangeleverd door de initiatiefnemer. Betreft het een vergunning voor een bouwactiviteit dan mag de vergunninghouder deze gegevens in overleg met de gemeente drie weken voor de start van de bouw verstrekken. De gemeente beoordeelt de matrix, zie verder onder het kopje "mogelijkheid opleggen maatwerkvoorschrift/vergunningvoorschrift".

Voordat de bouw/sloop start

Voordat de bouw start dient de hoofdaannemer de risicobeoordeling op basis van de risicomatrix te herijken en zo nodig het veiligheidsplan te actualiseren, afhankelijk van de keuzes die hij maakt inzake de logistiek, bouwplaatsinrichting, bouwmaterialen, bouwvolgorde en bouwtechniek die in de ontwerpfase mogelijk niet waren te voorzien. Het veiligheidsplan dient opnieuw bij het bevoegd gezag te worden voorgelegd als deze niet meer in overeenstemming is met de sloopmelding, bouwvergunning, of bouwmelding. Het actualiseren van de risicobeoordeling en het veiligheidsplan is ook nodig bij wijzigingen in het bouwplan of de uitvoering en bij ingrijpende veranderingen in de omgeving, zoals een wijziging in de verkeerssituatie. Het actueel houden van de risicobeoordeling en het veiligheidsplan voor de veiligheid in de directe omgeving loopt daarmee parallel aan het actueel houden van de risico-inventarisatie en –evaluatie (RI&E) en van het veiligheids- en gezondheidsplan (V&G-plan)¹¹ en het veiligheids- en gezondheidsdossier volgens het Arbeidsomstandighedenbesluit. Hier ligt ook een rol voor de veiligheidscoördinator (zie hoofdstuk 1).

⁸ Artikel 7.5a Bbl.

⁹ Voor het verwijderen van asbest moet vrijwel altijd een sloopmelding op grond van artikel 7.10 Bbl gedaan worden. Dit is en blijft van belang zodat het bevoegd gezag met het oog op gezondheids-, veiligheids- en milieurisico's die samenhangen met het verwijderen van asbest altijd op de hoogte gesteld is.

¹⁰ Artikel 7.5a, tweede lid, van het Bbl.

¹¹ <http://www.rijksvastgoedbedrijf.nl/veiligbouwen>.

Tijdens de bouw

In de uitvoeringsfase coördineert de veiligheidscoördinator de veiligheid. De opdrachtgever en de hoofdaannemer zijn tijdens de bouw- en sloopwerkzaamheden verantwoordelijk voor de veiligheid. Als de veiligheid in geding is kunnen beiden hierop worden aangesproken. De veiligheidscoördinator doet zijn werkzaamheden uit naam van degene die hem heeft aangesteld. Dit kan de opdrachtgever zijn doch dit is meestal de hoofdaannemer. Als de veiligheidscoördinator zijn taak niet kan uitvoeren geeft hij zijn opdracht terug omdat hij vindt dat de veiligheid in het geding is en in strijd met de vergunning/melding wordt gehandeld. De opdrachtgever of de hoofdaannemer dient in te grijpen en zo nodig de bouw/sloop stil te leggen totdat de veiligheid weer gegarandeerd kan worden. Zij kunnen hierop allebei door de gemeente worden aangesproken. In het uiterste geval kan de gemeente de bouw/sloop stil leggen, al dan niet na signalen van betrokkenen of een handhavingsverzoek.

mogelijkheid opleggen maatwerkvoorschrift/vergunningvoorschrift

Er zullen naar verwachting altijd enkele bijzondere gevallen zijn waarin de matrix niet hoeft te worden ingevuld¹² of dat uit de uitgebreide matrix geen nadere maatregelen volgen, maar er toch bij nader inzien sprake is van risico's voor de omgeving, die ondervangen moeten worden. In die gevallen kan het bevoegd gezag, meestal de gemeente altijd een maatwerkvoorschrift/vergunningvoorschrift stellen om alsnog te verplichten tot een veiligheidsplan en het aanstellen van de coördinator (art. 7.5 Bbl).¹³

¹² Bijvoorbeeld bij vergunningvrije of niet meldplichtige bouw- of sloopactiviteiten, zie artikel 2.27 Bbl.

¹³ Deze werkwijze is een inhoudelijke voortzetting van artikel 8.7 Bouwbesluit 2012 waarmee het bevoegd gezag kon aangeven dat een veiligheidsplan moest worden opgesteld.

3. Relatie veiligheidscoördinator en de V&G-coördinator

Ontwerpfase V&G-coördinator

In het Bbl is in de ontwerpfase van de bouw geen verplichting geregeld voor het aanstellen van een veiligheidscoördinator en het opstellen van een veiligheidsplan, dat gebeurt pas in de bouw/uitvoeringsfase bij de melding/vergunningaanvraag en alleen als de risicomatrix dat aangeeft. Het Bbl biedt namelijk geen grondslag om een veiligheidscoördinator voor de ontwerpfase te regelen. Bij risicovolle projecten is het evenwel wenselijk dat al in de ontwerpfase wordt nagedacht over veiligheidsrisico's voor de directe omgeving en hoe deze in het ontwerp kunnen worden beperkt. Restrisico's zouden vervolgens in een veiligheidsplan moeten worden opgenomen. Het ligt daarom voor de hand dat de opdrachtgever uit eigen belang het uitvoeren van een risicobeoordeling voor de veiligheid in de directe omgeving in de ontwerpfase samen met het opstellen van een veiligheidsplan bij de V&G-coördinator ontwerpfase belegt. Deze V&G-coördinator is immers al betrokken op grond van het Arbeidsomstandighedenbesluit en kan de benodigde maatregelen voor het ondervangen van deze restrisico's mee nemen in de aanbesteding. Hiermee wordt tevens bereikt dat een level playing field bij de aanbesteding ontstaat voor het bepalen van de prijs. Voor de overgang van de ontwerpfase naar de uitvoeringsfase is een goede 'warme' overdracht vereist van de V&G-coördinator die door de opdrachtgever is aangewezen in de ontwerpfase naar de veiligheidscoördinator die door de aannemer is aangewezen in de uitvoeringsfase. Tot de aanbesteding is de V&G-coördinator verantwoordelijk voor het bijhouden van de risicobeoordeling en het veiligheidsplan op grond van het Arbeidsomstandighedenbesluit en daarna neemt de veiligheidscoördinator op grond van het Bbl het stokje over. Dit kan tot gevolg hebben dat na de aanbesteding maatregelen nodig blijken die in de ontwerpfase niet waren (te) voorzien. Als dat het geval is en daarbij eventueel ook de medewerking van derden nodig is, hangt af van de contractuele afspraken tussen opdrachtgever en aannemer wie dat moet oplossen en de kosten moet dragen.

Het voorgaande is inmiddels staande praktijk bij projecten van het Rijksvastgoedbedrijf en ook andere publieke opdrachtgevers volgen die lijn door toepassing van de Handleiding stappenplan V&G voor opdrachtgevers met bijbehorende modeldocumenten. Zie www.rijksvastgoedbedrijf.nl/veiligbouwen.

Veiligheidscoördinator en de V&G-coördinator tijdens de bouw

Zowel het Arbeidsomstandighedenbesluit als het Bbl heeft een coördinator voor de uitvoeringsfase (tijdens de bouw), respectievelijk de V&G-coördinator en de veiligheidscoördinator. De rol van veiligheidscoördinator en die van V&G-coördinator zijn in de uitvoeringsfase goed te combineren en kunnen door dezelfde functionaris worden ingevuld (dat wordt zelfs aangeraden en dan kun je ook het veiligheidsplan voor de directe omgeving en het V&G-plan voor de bouwplaats integreren). Beide coördinatoren behartigen de veiligheid en de gezondheid. Zij hebben in de uitvoeringsfase tot taak om namens de aannemer te bewerkstelligen dat de maatregelen ter bescherming van de veiligheid en gezondheid op doeltreffende wijze worden toegepast en doeltreffende maatregelen worden genomen indien daar naar zijn oordeel niet of in onvoldoende mate of op onjuiste wijze uitvoering aan wordt gegeven. Ook moeten beide coördinatoren ervoor zorgen dat het veiligheidsplan/veiligheids- en gezondheidsplan wordt aangepast indien de voortgang van het bouwwerk of de onderdelen daarvan daartoe aanleiding geven. Net zoals voor de V&G-coördinator volgens het Arbeidsomstandighedenbesluit geldt, krijgt de veiligheidscoördinator in het Bbl geen publiekrechtelijke bevoegdheden. Als hij zijn taak niet kan uitvoeren omdat zijn instructies niet correct of niet worden opgevolgd door onderaannemers/nevenaannemers, gaat hij uiteindelijk terug naar degene die hem heeft aangesteld, zie hoofdstuk 2 *Tijdens de bouw*.

4. Veiligheidscoördinator versus kwaliteitsborger

De veiligheidscoördinator is (in de uitvoeringsfase) in dienst van de hoofdaannemer of opdrachtgever en coördineert de veiligheidswerkzaamheden namens hem. De taak van de kwaliteitsborger op grond van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (hierna: Wkb) dient uitgevoerd te worden door een onafhankelijk persoon die geen ondergeschikte van de opdrachtnemer is, en die niet betrokken is bij ontwerp, advisering, productie, levering, installatie, bouw of inkoop van (onderdelen van) het bouwproject waarop de kwaliteitsborging betrekking heeft. De kwaliteitsborger controleert of het bouwwerk aan de bouwtechnische regels voldoet, zo bewaakt hij onder andere dat wordt voldaan aan de eisen voor brandveiligheid en constructieve veiligheid en ziet daarmee toe op de veiligheid en gezondheid in de gebruiksfase. De kwaliteitsborger gaat niet over veiligheid en gezondheid tijdens de bouwwerkzaamheden. Hij kan worden gecontracteerd door de aannemer of de initiatiefnemer en is geen ondergeschikte van hem.

Bijlage 1 Risicomatrix

1. Algemene informatie

Project omschrijving:	
Kenmerk:	
Locatie project:	
Verantwoordelijke:	
Veiligheidscoördinator:	
Datum invullen matrix:	[] [] [] [] [] [] [] [] [] []
Datum overleg met Bevoegd gezag:	[] [] [] [] [] [] [] [] [] []

2. Voorvragen risicomatrix

Indieningsvereiste bij meldingen sloop en bouw en vergunningen voor de bouwactiviteit op grond van de Omgevingswet ¹	
Onderwerp	
1	Veiligheid omgeving en omringende bebouwing
	Is het gebied dat wordt gebruikt om veilig te kunnen bouwen/slopen (de bouwveiligheidszone ²) groter dan het eigen bouwterrein, wordt er hoger gebouwd/gesloopt dan direct aanpalende bouwwerken of wordt er gebouwd/gesloopt waardoor bouwwerken of bedrijven zoals chemie, data-centrum, spoor, tram, scholen risico lopen om te worden beïnvloed door de werkzaamheden? ☐ Ja ☐ Nee
2	Veiligheid verbouw ingebruik blijvend pand
	Heeft de bouw/verbouw/sloop inclusief tijdelijke hulpconstructies en bouwplaatsinrichting invloed op de brandveiligheid, de vluchtroutes, en de opstelplaatsen voor hulpdiensten in en om het in gebruik blijvende pand? ☐ Ja ☐ Nee
3	Veiligheid buiten de bouwveiligheidszone
	Heeft de bouw/sloopsystematiek, het opstellen van hulpmiddelen in de bouwveiligheidszone en/of het gebruik van hijsmiddelen aan de rand van het bouwterrein invloed op de veiligheid buiten de bouwveiligheidszone? ☐ Ja ☐ Nee
4	Invloed op bereikbaarheid omgeving tijdens de realisatiefase
	Heeft het project invloed op loopstromen, doorstroming openbaar vervoer, hoofdverkeersroutes, parkeervoorzieningen, en/of is er sprake van complexe aan of afvoer van bouwmaterialen of is er gelijktijdigheid met andere projecten of evenementen waardoor de bereikbaarheid in het geding is? ☐ Ja ☐ Nee
5	Schade aan belendingen of natuur
	Bestaat er kans op schade aan belendingen of natuur in de nabijheid van het project door bijvoorbeeld trillingen, het onttrekken van grondwater en of zettingen? ☐ Ja ☐ Nee
¹ deze matrix is niet van toepassing bij een sloopmelding waarbij er minder dan 10 m ³ sloopafval is (zie artikel 7.11, eerste lid, onder f, van het Bbl).	
² De bouwveiligheidszone is het gedeelte van de aan het bouw- of sloopwerk grenzende gebied (zowel boven als onder de grond) waarin geen publiek aanwezig mag zijn, bepaald volgens paragraaf 6.2 van de Landelijke richtlijn bouw- en sloopveiligheid (zie artikel 7.15, tweede lid, van het Bbl).	

Als één of meer vragen met ja worden beantwoord, wordt de uitgebreide risicomatrix ingevuld.

3. Uitgebreide risicomatrix

Punten per aspect:

1= laag risico

2= matig risico

3= hoog risico

4= zeer hoog risico

Voor toelichting per aspect, zie Beoordelingstoelichting.

Onderwerp	Beoordelingsaspecten	Punten
1 Omgevingsfactoren	Veiligheid bouwterrein, directe omgeving en omliggende bebouwing	
1.1	Bouwveiligheidszone groter dan bouw/sloopterrein (voetpad(en), fietspad(en), straat binnen invloedsfeer).	
1.2	Te bouwen/slopen bouwwerk hoger dan aanpalende panden.	
1.3	Het uitvoeren van werkzaamheden in nabijheid van bedrijven of locaties die naar redelijke inschatting een risico kunnen opleveren voor de veiligheid van deze locaties, bijvoorbeeld bij: chemiebedrijf, datacentrum, spoorwegen, tramhaltes, nutsvoorzieningen, ambassades, en dergelijke.	
1.4	Bouwen/slopen boven ingebruik zijnde bouwdelen (bijv. parkeergarage, winkelcentrum, openbaar vervoervoorziening, spoorbaan, bovenleiding).	
	Gemiddeld risico omgevingsfactoren	
2 Gebruiksfactoren	Veiligheid verbouw ingebruik blijvend pand gedurende het gehele bouw- of sloopproces	
2.1	Brandveilig gebruik waarborgen.	
2.2	Vluchtroutes waarborgen.	
2.3	Opstelplaatsen hulpdiensten i.r.t. bouw- of sloopterrein.	
2.4	Constructieve verantwoording (stabiliteit object, hulpconstructies welke van invloed zijn op derden).	
	Gemiddeld risico gebruiksfactoren	
3 Relatie Arbo veiligheid/ veiligheid directe omgeving	Veiligheid op en rondom de bouw/sloopplaats	
3.1	Ruwbouw/sloop (systematiek).	
3.2	Hulpmiddelen in de veiligheidzone. Zijn er in de bouwveiligheidszone andere hoge objecten waardoor er mogelijk een wegkaatsrisico ontstaat (bv. bouwlift, (hef-)steiger of containers naast bouwhek), zie paragraaf 6.2.8 van de Landelijke richtlijn bouw- en sloopveiligheid.	
3.3	Gebruik hijsmiddelen in randzones die mogelijk van invloed zijn buiten veiligheidszone.	
3.4	Kan de hijslast binnen zijn draaibereik boven openbaar gebied komen?	
	Gemiddeld risico relatie Arbo veiligheid/veiligheid directe omgeving	
4 Bereikbaarheid, verkeersveiligheid	Invloed op bereikbaarheid	
4.1	Loopstromen (economisch en stedelijk belangrijke / cruciale verbindingen).	
4.2	Openbaar vervoer doorstoming, aanpassing dienstregeling.	
4.3	Hulpdiensten permanente toegankelijkheid bouwplaats en omgevingobjecten.	
4.4	Hoofdroutes, ster- en fietshoofdroutes, parkeerroutes en routes van openbaar vervoer.	

Onderwerp	Beoordelingsaspecten	Punten
4.5	Economisch belangrijke voorzieningen.	
4.6	Aan- en afvoer bouwverkeer en opstelplaatsen en afroepplaatsen.	
	Gemiddeld risico bereikbaarheid, verkeersveiligheid	
5	Schade en bescherming waarden	Kans op schade aan belendingen of natuur aannemelijk?
5.1	Bouwkundige en constructieve stabiliteit van het eigen pand en de panden in de invloedssfeer in de omgeving.	
5.2	Monumentale waarde, beschermd stadsgezicht, beschermde flora en fauna, bomen.	
5.3	Inschatting van trillingen.	
5.4	Bemaling grondwater onttrekking.	
5.5	Zettingen (opstallen en voor kabels en leidingen ondergrond en bovengronds risico op elektrocutie, explosie, brand).	
	Gemiddeld risico schade en bescherming waarden	
6	Hinder/samenloop	Kans op hinder/ samenhang andere projecten
6.1	Geluid (maximale blootstellingsduur en dagwaarden).	
6.2	Trillingshinder.	
6.3	Stofhinder.	
6.4	Werktijden.	
6.5	Samenhang met andere projecten/evenementen.	
	Gemiddeld risico hinder/samenloop	
	Uitslag risicoinschatting totaal 1 t/m 6	

Het is aan te raden om het concept veiligheidsplan en de risicomatrix (tijdig) voorafgaand aan de indiening in een vooroverleg met het bevoegd gezag (gemeente) te bespreken, als uit de (uitgebreide) risicomatrix een score van 12 punten of meer komt en/of als voor één van de vragen/aspecten het risico op zeer hoog wordt ingeschat (4 punten).

Beoordelingstoelichting	
1 Veiligheid Bouwterrein omgeving en omliggende bebouwing	
1.1	Denk hierbij aan de relatie tussen bouwplaats en gebruik openbare ruimte. Als de bouwveiligheidszone (BVZ) ruimte in de openbare zone nodig heeft is er sprake van een risico. Schat in of die extra ruimte beschikbaar gemaakt kan worden. Vaak zal de intensiteit van het gebruik van die benodigde ruimte de kans van slagen sterk beïnvloeden. Let op de detaillering van de bouwkuip met bijvoorbeeld een talud waardoor de belastbaarheid van de omliggende weg afneemt. De bouwveiligheidszone dient te worden bepaald op basis van paragraaf 6.2 van de Landelijke richtlijn bouw- en sloopveiligheid.
1.2	Zijn de omliggende bouwwerken lager dan het nieuw te bouwen bouwwerk dan worden de risico's en de impact ten gevolgen van vallende delen op die belendingen groter naarmate het hoogteverschil toeneemt.
1.3	Zijn er in de omgeving gebruiksfuncties of voor omgevingsinvloeden gevoelige gebouwen of bedrijven (bijv. theater, ziekenhuis, kindercentra, datacentrum) die door de werkzaamheden meer dan gemiddelde last of hinder kunnen ondervinden in het functioneren?

Beoordelingstoelichting	
1.4	Omdat er zich geen publiek in of onder de bouwveiligheidszone mag bevinden moeten alle bouw-delen in de veiligheidszone vrijgemaakt worden van publiek tijdens de werkzaamheden (zoals blijkt uit paragraaf 6.2 van de Landelijke richtlijn bouw- en sloopveiligheid, waar naar verwezen wordt in artikel 7.15, tweede lid, van het Bbl). Schat in welke effect dit heeft en of het verantwoord of uitvoerbaar is?
2 Veiligheid verbouw ingebruik blijvend pand gedurende het gehele bouw of sloopproces	
2.1	Beoordeel of bestaande brandscheidingen, BMI-installaties/sprinklerinstallaties, droge blusleidingen moeten worden aangepast terwijl deze nog in gebruik zijn.
2.2	Worden door bouwwerkzaamheden de vluchtroutes geblokkeerd? Denk hierbij aan scholen waarbij een nooduitgang tijdelijk wordt dichtgezet i.v.m. bouwactiviteiten?
2.3.	Worden door bouwwerkzaamheden bluswatervoorzieningen geblokkeerd door bijvoorbeeld stalen rijplaten? Zijn er opbrekingen /obstakels op het bouwterrein waardoor de bereikbaarheid van de bluswatervoorziening niet te gebruiken is?
2.4	Waarom ontleent het pand zijn stabiliteit tijdens de aanpassingen? Zijn hiervoor hulpconstructies nodig? En zo ja, welke gevolgen hebben die hulpconstructies? Heeft de hulpconstructie extra ruimte nodig in de bouwveiligheidszone? In geval van sloop houdt de sloopvolgorde rekening met de stabiliteit (rest stabiliteit)?
3 Veiligheid op de bouwplaats	
3.1	Wat voor bouwsystematiek wordt er toegepast (wanden / breedplaat / prefab (grote elementen) tunnelbekisting of kanaalplaat)? Voor de risico inschatting geldt in het algemeen dat hoe minder hijsbewegingen hoe minder risico's. En denk hierbij ook aan de hulpconstructies zoals tunnels, wandkisten, (klim) steigers die ook verplaatst dienen te worden. Traditionele bouw met grote elementen geeft hierbij een hoger risico ten opzichte van prefab-sandwich systemen.
3.2.	Beoordeel of zich in de bouwveiligheidszone andere hoge objecten bevinden waardoor er mogelijk een wegkaatsrisico ontstaat voor kleinere en grotere valobjecten. (bv. bouwlift, (hef) steiger of containers naast bouwhek)?
3.3	Benoem de hijsgebieden en leg deze vast in het veiligheidsplan. Alleen vanaf deze plaats mag een hijslast gehesen worden. Bevindt het hijsgebied zich dicht op de rand van de veiligheidszone dan nemen de risico's buiten dat gebied mogelijk toe. Zie er op toe dat er ook alleen op die plaatsen gehesen wordt. (uiteraard mag dat alleen met gecertificeerde hijsmiddelen en medewerkers). Indi en er gewerkt wordt met mobiele verrijdbare hijsmiddelen moeten er maatwerkafspraken gemaakt worden over het gebruik van deze middelen.
3.4	Is er een mogelijkheid dat zich een hijslast boven de openbare straat kan bevinden, dan is er sprake van een hoog risico. Een oplossing om dit hoge risico weg te nemen is door softwarematige hijslastbegrenzing toe te passen.
4 Invloed op bereikbaarheid tijdens de realisatiefase	
4.1	Zijn er loopstromen die niet kunnen worden omgelegd waardoor deze (deels) binnen het bebou-wingsgebied vallen, en er hiervoor specifieke oplossingen moeten worden gerealiseerd, zoals een overkluizing of overdekt wandel/fietspad?
4.2	Worden er routes van bus of tram gehinderd of belemmerd? Bij werkzaamheden in de directe nabijheid van tramspoor geldt aanvullend een vergunningplicht op basis van artikel 12 van de Wet lokaal spoor. Bij treinverbinding moet rekening gehouden worden met de Spoorwegwet (tijdig overleg met netbeheerder Pro Rail).
4.3	Schat in of hulpdiensten in de verschillende bouwfasen altijd kunnen beschikken over voldoende rijloper.
4.4	Heeft het initiatief effect op het hoofdverkeersnetwerk van de stad dan dient tijdige afstemming met de wegbeheerder plaats te vinden.
4.5	Heeft het bouwplan invloed op ambassades, musea, rioolpompstations, trafostation, hogedruk-druk-gasleidingen en dergelijke.
4.6	Is er logistieke opslag ruimte op locatie beschikbaar? Of is de locatie dermate beperkt dat er "Just in time" aangeleverd moet worden met buffer / opstelplaatsen elders.

Beoordelingstoelichting	
5 Kans op schade aan belendingen of natuur aannemelijk?	
5.1	Beoordeel de risico's van trillingen op de constructieve samenhang en opbouw van de panden in de invloedssfeer. Is er reeds sprake van scheuren en/of zettingen. Welk type fundering is toegepast? Zijn er kelders/gewelven?
5.2	Beoordeel het risico van aantasting van de beschermde situatie tijdens de realisatie, bijv. is het een beschermd gebied, beschermde dieren, waterwingebied, broedseizoen en bomen. (denk bijvoorbeeld aan verlichting welke overlast kan geven).
5.3	Welke technieken worden toegepast bij realisatie? Welke trillingsniveaus zijn te verwachten en welke risico's geeft dit voor de omgeving (trillingpredictierapport? Denk hierbij aan de afstand van de bron tot de belending.
5.4	Beoordeel hoever de invloed reikt van de bemaling en of deze op basis van de grondopbouw een risico oplevert. Is er sprake van een open of gesloten bemaling en moet er retourbemaling worden toegepast. Welke mate van risico geeft grondwaterstand verlaging aan de omgeving. Denk hierbij ook aan mogelijk vervuilde grond binnen de beïnvloedingssfeer. Is er duidelijkheid over het debiet mogelijk is er een watermelding/- vergunning nodig?
5.5.	Beoordeel de grondopbouw en de daarbij behorende risico's op zetting zoals veen lagen. Denk hierbij aan objecten in de ondergrond zoals riool, duikers, gewelven. Is er een klik- melding gedaan en zijn hier risico's aan verbonden. Inventariseer hierbij ook of er sprake is van kabels en leidingen boven de grond in de invloedssfeer.
6 Kans op hinder/samenhang andere projecten	
6.1.	Kijk naar gebruik materieel, toegepaste technieken en predictie waarden op het gebied van geluid en tijds duur van werkzaamheden. Worden de beste beschikbare technieken toegepast in het kader van geluidsreductie? Is er een nulmeting gedaan van het standaard aanwezige omgevingsgeluid. Kan er bij overschrijdingen ontheffingen verleend worden voor de tijdsduur (zie hoofdstuk 7 Besluit bouwwerken leefomgeving en de Landelijke richtlijn bouw- en sloopveiligheid).
6.2.	Met dit punt wordt enkel de hinderbeleving van omwonende/ belanghebbende bedoeld. Inventariseer welke technieken bij (hulp) constructies toegepast worden en schat in en/of laat predictierapporten maken met betrekking tot de toegestane hinder van trillingen.
6.3.	Is er stof te verwachten? Wordt de beste techniek toegepast en of worden er preventieve maatregelen genomen om stofhinder te voorkomen. Denk hierbij aan vernevelen/ nat houden, dichte schuttingen, gevel lang gesloten houden, zagen in plaats van hakken e.d.
6.4.	Wil men buiten reguliere werktijden (7:00 - 19:00 maandag t/m zaterdag) werken omdat het echt niet anders kan? Voor het werken buiten de (reguliere) tijden kan ontheffing verleend worden door bevoegd gezag.
6.5	Zijn er in de directe omgeving andere projecten/werkzaamheden nu, dan wel gelijktijdig, in uitvoering met dit project, en zo ja, hebben de private partijen dan hun volgorde van uitvoering onderling vastgelegd? Zij dienen dit onderling met elkaar af te stemmen en vast te leggen.

Uitslag risicoinschatting	
Puntenaantal = 6 t/m 11	Geen bouw- of sloopveiligheidsplan nodig.
Puntenaantal = 12 of meer	Veiligheidsplan opstellen, gegevens veiligheidscoördinator aanleveren bij het indienen van de vergunningaanvraag of doen van een melding.

Bijlage 2 Schema V&G-coördinator versus veiligheidscoördinator

	Arbidsomstandighedenbesluit V&G coördinator	Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) Veiligheidscoördinator directe omgeving
scope	Veiligheid en gezondheid op de bouw- en sloopplaats van: - alle werknemers/zzp-ers; en - bezoekers en (bij verbouw van een in gebruik zijnd gebouw) gebruikers van het gebouw.	Veiligheid en gezondheid in de directe omgeving van de bouw- en sloopwerkzaamheden van iedereen in de directe omgeving van de bouw- en sloopplaats (dus niet daarbinnen), met name in het aangrenzende verkeersgebied en in/op belendende percelen.
wanneer	Ontwerp- en uitvoeringsfase van de bouw	uitvoeringsfase van de bouw**
Aangesteld door	Ontwerpfase: opdrachtgever Uitvoeringsfase: uitvoerende partij/ hoofdaannemer	Ontwerpfase:** Uitvoeringsfase: meestal de hoofdaannemer (zie hst. 1)
Verantwoordelijk	Ontwerpfase: opdrachtgever Uitvoeringsfase: uitvoerende partij/ hoofdaannemer V&G coördinator heeft geen publiekrechtelijke bevoegdheden om op te treden tegen onderaannemers/nevenaannemers (werkgevers of zzp-ers). Als zijn instructies niet correct of niet worden opgevolgd door onderaannemers/nevenaannemers, gaat hij uiteindelijk terug naar degene die hem heeft aangesteld en die moet optreden.	Ontwerpfase: ** uitvoeringsfase: opdrachtgever en hoofdaannemer. Zij dienen in te grijpen en zo nodig de bouw/sloop stil te leggen totdat de veiligheid weer gegarandeerd kan worden. Het is raadzaam het bevoegd gezag te informeren. Zie hoofdstuk 2 Tijdens de bouw. Veiligheidscoördinator heeft geen publiekrechtelijke bevoegdheden om op te treden tegen onderaannemers/nevenaannemers (werkgevers of zzp-ers) of derden. Als zijn instructies niet correct of niet worden opgevolgd door onderaannemers/nevenaannemers of derden, gaat hij terug naar degene die hem heeft aangesteld en die moet optreden.
toezichthouder	SZW-inspectie	gemeente

** Het Bbl ziet op de uitvoeringsfase van de bouw. Voor regels met betrekking tot de ontwerpfase is in het Bbl geen grondslag. In de nota van toelichting bij het Bbl is aangegeven dat het wenselijk is dat de opdrachtgever in de ontwerpfase voor de veiligheid van de directe omgeving eigenlijk hetzelfde moet (laten) doen als voor bouwplaatsveiligheid.

Bijlage 3 Schema kwaliteitsborger versus veiligheidscoördinator

	Kwaliteitsborger (Kb) Wkb	Veiligheidscoördinator (Vc) Bbl
scope	bouwtechnische voorschriften, waaronder constructieve veiligheid, brandveiligheid en duurzaamheid (hst. 4 en 5 Bbl)	veiligheid directe omgeving tijdens de bouw of sloop (afdeling 7.1 Bbl)
taak	controleert tijdens de bouw en het gereede bouwwerk en kijkt of wordt voldaan aan de bouwtechnische voorschriften, hst. 4 en 5 Bbl	zorgt dat wordt voldaan aan de veiligheid in de directe omgeving van de bouwplaats, zie artikel 7.5b Bbl. Draagt zorg om het veiligheidsplan actueel te houden
arbeidsrelatie	Kb onafhankelijk persoon die geen ondergeschikte van de aannemer of initiatiefnemer, en die niet betrokken is bij ontwerp, advisering, productie, levering, installatie, bouw of inkoop van (onderdelen van) het bouwproject waarop de kwaliteitsborging betrekking	Vc ondergeschikte van de degene die hem in dienst heeft genomen, zie hoofdstuk 2 <i>Tijdens de bouw</i> .
preventief toetsen	In de Wkb neemt de Kb taken van de gemeente over, nl. de Kb controleert het bouwplan en doet controle tijdens de bouw en op het gereede bouwwerk.	de gemeente toetst de risicomatrix.
Toezicht en handhaving	Gemeente mag een gerechtvaardigd vertrouwen hebben dat het gereede bouwwerk voldoet aan de bouwtechnische voorschriften, als gereed gemeld wordt met een verklaring van de Kb en de gegevens en bescheiden van het bouwwerk (dossier bevoegd gezag) worden overgelegd. Gemeente kan altijd handhaven als er signalen zijn dat niet wordt voldaan aan de bouwtechnische voorschriften tijdens de bouw of op het gereede bouwwerk.	Gemeente kan vanuit haar eigen rol ook tot handhaving overgaan. Zij kan dit doen op eigen initiatief of na signalen van derden. Toezicht en handhaving richt zich tot de normadressaat (artikel 7.3 Bbl), de opdrachtgever en de aannemer. Zij moeten zorgen dat wordt voldaan aan de veiligheidsvoorschriften van het Bbl.
doorzettingsmacht	wordt niet voldaan aan de bouwtechnische voorschriften: -de Kb informeert alle bij de bouw betrokken partijen onverwijld opdat zij maatregelen kunnen treffen. -het bevoegd gezag wordt geïnformeerd als niet of niet meer kan worden voldaan aan de bouwtechnische voorschriften en de Kb het gereede bouwwerk niet goedkeurt. De Kb kan geen verklaring afgeven dat naar zijn oordeel voldaan is aan deze voorschriften.	veiligheid in geding: -Vc spreekt partijen hierop aan. Worden zijn aanwijzingen niet opgevolgd dan rapporteert hij aan de aannemer. -De aannemer en opdrachtgever zijn uiteindelijk verantwoordelijk en zullen moeten optreden.
aansprakelijkheid	De aannemer draagt in principe tijdens de bouw het risico voor het bouwwerk (contract), tenzij hij fouten in de opdracht heeft gemeld aan de opdrachtgever. Aannemer ook niet aansprakelijk voor gebreken die hem niet toegerekend kunnen worden. Dat zijn bijvoorbeeld gebreken in het ontwerp die hij (redelijkerwijs) niet kon zien en dus ook niet gemeld kan hebben. Na de oplevering van het bouwwerk is de aannemer voor alle gebreken die optreden aansprakelijk, tenzij dit niet aan zijn schuld te wijten is.	Als er schade (ook letsel) ontstaat doordat de veiligheid niet in acht genomen is, kan degenen die schade lijdt de veroorzaker daarop aanspreken.

Deze brochure is een uitgave van:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Postbus 20011 | 2500 EA Den Haag
T 070 426 64 26

februari 2022 | Publicatie-nr. 22400302